

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תזריע

(חלק בז שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת תזריע-מצורע, כה ניסן-א' אייר, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תזריע ג

אבל רש"י⁶ לא פירש כן. לעיל על הפסוק „נתק הוא”⁷ כתב רש"י: „כך שמו של נגע שבמקום שער” (ואם בנגע שבמקום שער נעשה סימן של שער צהוב או פשיון, נטמא⁸), ולא פירש שמהות הנגע היא „נתק”, היינו ש„נתק משם השער”.

ולפי זה: בשלמא אי נקטינן שנתק ענינו „נתק משם השער”, יש לפרש בפשטות, שהפסוק „ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא”, הבא לאחר פרשת נגעי נתק, שולל את הקס"ד שמצב של „ימרט ראשו” יוצר טומאה (שהרי יש כאן נגע בראש וזקן – נתק – בזה שנתלש השער שבראש),

וזהו שאומר הכתוב שאם „ימרט ראשו” (בין מלפניו בין מלאחוריו), אין זה נתק – נגע בראש, אלא „טהור הוא”, שאינו נטמא עי"ז⁹.

[ולפי זה בא הדבר בהמשך אחד לפסוקים הקודמים¹⁰: „ואיש או אשה כי יהי בעור בשרם בהרות . . וראה הכהן והנה בעור בשרם . . בוהק הוא פרח בעור טהור הוא”, היינו שבהרות לבנות אלו אינן יוצרות טומאה באדם, אלא „טהור הוא” כמקודם.

ועל זה ממשיך הכתוב, שכשם שכן

א. בפסוקי „ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא” פירש רש"י על התיבות „קרח הוא טהור הוא”: טהור מטומאת נתקין שאינו נדון בסימני ראש וזקן שהם מקום שער, אלא בסימני נגעי עור בשר בשער לכן ומחי ופשיון.

הטעם שלא פירש רש"י את הפסוק כפשוטו [ש„טהור הוא” בא לשלול את הסכרא שהאיש נטמא בזה ש„ימרט ראשו”], כי אם ש„טהור מטומאת נתקין”, י"ל לכאורה², ובהקדים:

בנוגע לטומאת נתקין מצינו מחלוקת³: לדעת הרמב"ן⁴ נתק פירושו ש„נתק משם השער”, היינו שנתלש מראשו או מזקנו שער כגריס, ואם במקום ההוא „נולד שם השער הזה הצהוב הדק הלקוי, הוא סימן טומאה”⁵.

(1) תזריע יג, מ.

(2) ראה ספר זכרון כאן בתחלתו. באר יצחק. ואולי כוונתו ככפנים.

(3) בהבא לקמן ראה בארוכה רמב"ן עה"ת פרשתנו יג, כט.

(4) עה"ת שם. וכ"ה בראב"ע וספורנו יג, ל. וכ"ה לדעת הרמב"ם הל' טומאת צרעת רפ"ה, הובא לקמן בפנים סעיף ו. פי' הראב"ד לתו"כ פרשתנו יג, כט (ריש פרשה ה). ועוד.

(5) ל' הרמב"ן שם. ומחלוקת בפ"ע אם במקום החלק שנתק משם השער צריך שיהי' (גם) בהרת כ' – שינוי בעור הבשר, כהובא ברמב"ן שם. וראה השגות הראב"ד הל' טומאת צרעת שם ובפי' לתו"כ שם. תוי"ט רפ"י דנגעים. משנה אחרונה שם. ועוד.

(6) הובא ברמב"ן שם.

(7) יג, ל.

(8) כהמשך הפרשה.

(9) והטעם (הביאור) בזה – ראה לקמן סעיף

ד מרמב"ן שם (ועוד).

(10) יג, לח-לט.

ב. אבל צריך להבין: רש"י מוסיף בדבריו „אלא בסימני נגעי עור בשר כו". ולכאורה, בפסוק נאמר בפירוש רק „טהור הוא"; ומנא לי' לרש"י בפסוק זה שנטמא בסימני נגעי עור בשר?

יש מפרשים¹³ שהביאו כמקור לפירוש רש"י את הלימוד בתחלת תורת כהנים (בברייתא דר' ישמעאל¹⁴) „דבר הלמד מענינו כיצד ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא יכול יהא טהור מכל טומאה כשהוא¹⁵ אומר¹⁶ וכי יהי בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם דבר הלמד מענינו¹⁷ שאינו טהור מכל טומאה אלא מטומאת נתקים בלבד".

אבל בפירוש רש"י אי אפשר לפרש כן, שהרי מתורת כהנים גופא מובן ש„טהור הוא" בפסוק זה היינו – „טהור הוא" לגמרי („טהור מכל טומאה"), כפשוטו; והראי' ש„טהור" רק מטומאת נתקין היא מפסוק אחר להלן – „וכי יהי בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם"¹⁸.

ואם רש"י נוקט כן בפשטות הכתובים¹⁹, לא הי' לו לפרש זאת בפסוק זה כלל, שכן הדבר מפורש בכתוב לאלתר.

ואין לומר שרש"י מודיענו כן

(13) רא"ם, ס' זכרון. ועוד.

(14) פסקא ה.

(15) כן הובא ברא"ם כאן. ולפנינו בתו"כ: ת"ל וכי יהי כו'.

(16) יג, מב.

(17) ראה מדות אהרן לתו"כ (בספר קרבן אהרן לתו"כ) שם.

(18) ראה בפירוש דברי התו"כ בארוכה במדות אהרן שם ובשאר מפרשי התו"כ. ואכ"מ.

(19) כפי' הגוי"א כאן.

הוא בנגעים „בעור הבשר" המבוארים בתחילת פרשת נגעים, שיש בהרות שאינן מטמאות, עד"ז הוא בנוגע לסוג השני שבנגעים – בראש (או בזקן) – שיש מציאות בדין, ש„נתקו שערות הראש" ואינו נטמא עי"ז: כאשר אין הנתק בחלק (קטן) של הראש, אלא „ימרט ראשו" – אזי „טהור הוא".

אמנם לפי פירוש רש"י, שאינו מפרש בנגעים שבראש וזקן שמהות הנגע היא נשירת השערות¹¹ – נמצא שאין כל דין המודיענו שנשירת שערות נגע היא, וממילא אין כל קס"ד שהענין ד„ימרט ראשו" יטמא, ואין הכתוב צריך לשלול זאת ולומר „טהור הוא" (שאינו נטמא עי"ז) – דמהיכא תיתי שיהא טמא

– ולפיכך¹² פירש רש"י, ש„טהור הוא" לא בא ללמד ש„ימרט ראשו" אינו יוצר טומאה, אלא הכתוב מדבר בנוגע לנגע במקום זה – שהוא „טהור מטומאת נתקין – שאינו נדון בסימני ראש וזקן שהם מקום שער".

(11) כי אף את"ל שגם לרש"י ישנה נשירות השערות בנתק (ודלא כהבנת הרמב"ן בפרש"י) – וראה פרש"י יג, לג – הרי מזה שלא כתבו בפירוש (ובפירוש תיבת „נתק" כתב רק „כך שמו של נגע שבמקום שער"), מובן שס"ל שלא זהו עיקר גדר הנגע.

(12) ועפ"ז מובן למה רש"י לא הביא דרשת התו"כ עה"פ, ד„הי' בו נתק כגרים ונתק כל ראשו טהור ת"ל ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא" (וראה משנה נגעים פ"י מ"ט וברע"ב שם. רמב"ם הל' טומאת צרעת פ"ה הי"ב) – כי לרש"י אין לומר עי"ז דנתק כל ראשו והוי פריחה ככולה. וראה פיה"מ נגעים שם. תוי"ט שם. ועוד. ובארוכה במפרשי התו"כ שם. ולהעיר מפרש"י לקמן יג, נה „ומפני המדרש כו". ואכ"מ.

ג. בנוגע לסימנים שהזכיר רש"י „בשער לבן ומחי' ופשיון" – הקשו המפרשים²²: משנה מפורשת היא²³ שקרחת וגבחת מטמאות רק בשני סימנים, במחי' ובפשיון, אבל לא בסימן דשער לבן. וכן מפורש בתורת כהנים על הפסוק²⁴: „צרעת פורחת היא": צרעת מלמד שהיא מטמאה במחי', פורחת מלמד שהיא מטמאה בפשיון, היא אינה מטמאה בשיער לבן.

ומנא לי' לרש"י חידוש זה, ש"כי ימרט ראשו" נידון אף בסימן דשער לבן, היפך ההלכה?

95 ולהעיר שבדפוסים ישנים²⁴ וכת"י רש"י אכן לא נזכר „בשער לבן"²⁵. אמנם מזה שמצינו כן בדפוסים

בתחילת הענין (אף שהדבר מפורש בפסוקים להלן) כדי שלא נטעה לומר ש„טהור הוא" היינו טהור לגמרי, שכן דברי רש"י כאן אינם כתוכן הכתוב (ד„וכי יהי בקרחת גו"): בפסוק נאמר „וכי יהי בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם", דהיינו תיאור מראה הנגע, ואילו רש"י כתב „אלא בסימני נגעי עור בשר בשער לבן ומחי' ופשיון".

ומזה מוכח, שלשיטת רש"י אין צריך להזקק לפסוק להלן כדי לדעת ש„נדון . . בסימני נגעי עור בשר" – שזה ידוע מפסוק זה גופא. ואילו הפסוק „וכי יהי בקרחת גו' נגע לבן אדמדם" בא להודיענו את מראות הנגעים בקרחת או בגבחת.

ועוד צריך להבין: אפילו אם נמצא הסבר לכך שנזקק רש"י להוספה „אלא בסימני נגעי עור בשר", מדוע הוצרך להוסיף ולפרט כאן מהם „סימני נגעי עור בשר"²⁰ – דלכאורה: (א) למאי נפקא מינה בפסוק זה? אם מבקש רש"י להודיענו את כל פרטיו של נגע בקרחת ובגבחת, וכי מקומם בפסוק „וכי יהי גו'?" (ב) ובפרט שסימני נגעי עור בשר כבר נתפרשו להדיא לעיל בכתוב²¹.

22) משכיל לדוד כאן ונשאר בצ"ע. וכ"ה במנ"ח מצוה קסט סוס"ת. ועוד.

23) נגעים פ"ג מ"ו. פ"י מ"י. וראה מפרשים שם.

24) בדפוס ראשון ודפוס שני.

25) כן הוא גם ברוב כת"י רש"י שתח"י. וכן הובא ברש"י בערלינער שאינו בכת"י ודפוסים מוגהים. ובכמה מקומות (תו"ת כאן. ועוד) שט"ס בפרש"י. וראה גם באר מים חיים (לאחי המהר"ל) לפרש"י, דמשמע דאינו גורסו. וכן מפורש בס' זכרון.

(ובפרשיות אלו) כיון שרש"י מביא כו"כ פירושים והלכות מתו"כ וגם מציין להם, לפעמים מפרש רש"י פירוש לשלול פי' או הלכה שבתו"כ – הי"ז בנוגע לפירוש או ביאור שבתו"כ הנלמד מפשט הכתובים וכיו"ב (וכמו בפי' „תנוק" „שבלקו"ש שם), שנבואר בתו"כ (ע"פ הכתוב) מקומו המדויק). אבל פשיטא שאין רש"י (מביא או) שולל כל הדרשות וההלכות שבתו"כ בפרשיות אלו ובספר ויקרא, שאינם ע"פ פשוטו של מקרא. וכנראה בפועל. וכן בנדוד, שבתו"כ נתמנע שער לבן ממש"נ בכתוב „היא" (כדלקמן בפנים) – שאין רש"י צריך לשלול דרשה זו (שאינה כלל ע"ד הפשט).

20) ובב' כת"י רש"י (שתח"י) ליתא ההמשך שבפרש"י. וכן הובא ברש"י בערלינער מכת"י ודפוס.

21) ודוחק לומר שרש"י כתבו בכדי להדגיש שקרחת וגבחת מטמאין גם בסימן דשער לבן – דלא כמשנה ותו"כ (כדלקמן בפנים סעיף ג) – כי רש"י מפרש פשט"מ, ואין ענינו לשלול פי' המשנה ותו"כ ש"ע"ד ההלכה*.

(* ואף שנת' במ"א (לקו"ש ח"י"ז ע" 159 ואילך) שזוהו בנוגע לשאר חומשים, ומש"כ בספר ויקרא

אינה קיימת – למה הוצרך הכתוב למעטה? וכביאור הר"ש³¹ בדרשת התורת־כהנים: „והא דלא קאמר איפכא שיטמא בשער לבן ולא במחי משום דסתמייהו לא מגדלי שער ומיהו זימנין דיש בהן שער כסתם בני אדם שהם בעלי קרחה שיש במקומות ב' ושלשה שערות“.

ולפי זה צריך לומר³², שפשט דברי הרמב"ם „ולפי שאין בהם שיער אין השיער הלבן סימן טומאה בהן“ הוא: מאחר שבדרך כלל אין שם שערות, לפיכך, אפילו אם אירע שצמח שם שער לבן, אין השער הלבן „סימן טומאה בהן“³³.

וצריך ביאור: מהו תוכן החילוק בין דעת רש"י (להגירסא שלפנינו) – פשוטו של מקרא – שאע"פ שאינו „מקום שער“, הרי שער לבן (אם, באופן יוצא מן הכלל, צמח שם) הוא סימן טומאה, ובין דעת הרמב"ם – ההלכה – שהואיל ואינו מקום שער, „אין השיער הלבן סימן טומאה בהן“.

ד. ויש לומר הביאור בכל זה:

רש"י דייק כאן בתיבות השעתיק מן הפסוק – „קרח הוא“ דלכאורה: אם בא הכתוב רק להשמיענו את הדין ש„איש כי ימרט ראשו גו' טהור הוא“ מטומאת נתקין – מדוע נאמר גם „קרח הוא“?

(31) למשנה נגיעים פ"י שם.

(32) ראה תוי"ט נגיעים שם ד"ה מחי. משנה אחרונה שם.

(33) ואולי זוהי גם כוונתו בפיה"מ „ולא יצויר בכאן שער לבן“ (ובתרגום קאפח: ולא יתכן כאן שער לבן). היינו לא שלא יצויר בכאן המציאות דשער לבן כ"א הסימן טומאה דשער לבן.

הנפוצים, ושכן ה' הגירסא לפני הרא"ם²⁶ וכמה מפרשי רש"י²⁷, מובן שלגירסא „בשער לבן“ יש מקום בפירוש רש"י (פשוטו של מקרא).

והנה הרמב"ם בספר היד²⁸ כתב בדין זה: הקרחת והגבחת מטמאות בב' סימנין במחי' ובפשיון כו' ולפי שאין בהן שיער אין השיער הלבן סימן טומאה בהן.

ומשמע לכאורה שהרמב"ם אינו נוקט שהדבר נלמד ממיעות הכתוב, כדרשת התורת־כהנים, אלא מצד הטעם „לפי שאין בהם שיער“, וכדבריו המפורשים גם בפירוש המשניות²⁹ „ולא יצויר בכאן שיער לבן לפי שהקרחת וגבחת הוא מקום שאין בו שער“, היינו, שכיון שאינו מקום שער, ממילא אין יכול להיות בו שער לבן.

ועפ"ז קשה ביותר לומר שיש כאן מחלוקת במציאות, ולדעת רש"י יצויר שער בקרחת וממילא גם שער לבן הוא אחד מסימני הטומאה.

אבל מדברי הכסף־משנה³⁰ „וסובר רבינו שהתורה מיעטה מהטעם שכתב“, היינו שזהו טעם דרשת התורת־כהנים „היא אינה מטמאה בשיער לבן“, משמע שגם לדעת הרמב"ם תתכן מציאות של שערות. שהרי אם מציאות של שערות

(26) שהרי ברא"ם הובא זה, ולא רק בתחלתו בהעתיק לשון רש"י (שיתכן שזוהי הוספת המעתיקים, והרא"ם ציין רק מקום פירושו), כ"א גם בתוך פירושו (וכ"ה ברא"ם הנדפס עם פירוש הנחלת יעקב), ומ"מ לא העיר ע"ז.

(27) במשכיל לדוד.

(28) הל' טומאת צרעת פ"ה ה"ט.

(29) נגיעים פ"ג שם.

(30) לרמב"ם שם.

או אשה כי יהי' בו נגע בראש או בזקן" ופירש רש"י: "בא הכתוב לחלק בין נגע שבמקום שער לנגע שבמקום בשר שזה סימנו בשער לבן וזה סימנו בשער צהוב".

כלומר: לדעת רש"י אין אלו שני סוגים בנגעים, אלא סוג אחד הוא בשניהם, והחילוק ביניהם הוא רק "במקום", ומצד החילוק במקום נעשה חילוק (אבל אינו אלא) בסימני הטומאה של הנגע: "במקום בשר" – "סימנו בשער לבן", ו"במקום שער" – "סימנו בשער צהוב". ומה שנקרא בשם אחר, "נתק" – על זה כתב רש"י "כך שמו של נגע שבמקום שער", היינו שאין זה אלא שינוי השם.

97 ועפ"ז מובן ההכרח לפרש שהפסוק "קרח הוא טהור הוא" בא לומר (לא רק ש"טהור מטומאת נתקין, שאינו נדון בסימני ראש וזקן", אלא) גם שהוא "נדון . . בסימני נגעי עור בשר כו":

התיבות "קרח הוא" בפסוק הן פירוש וטעם על זה ש"טהור הוא": "קרח הוא" מדגיש שהמקום בראש שבו הקרחת אינו "מקום שער" (ועל כן אין שם נתקין – "נגע שבמקום שער")³⁷; ומאחר שאינו "מקום שער", חל עליו בדרך ממילא גדר "עור בשר", ונגע במקום זה נידון "בסימני נגעי עור בשר".

כלומר: אין רש"י אומר כאן שני דינים נפרדים – דין אחד ש"טהור מטומאת נתקין, שאינו נדון בסימני ראש וזקן שהם מקום שער", ועוד דין

ובשלמא אי נקטינן שנגעי נתקין פירושם שנתלשו שערות הראש, מובן מה שהכתוב אומר "קרח הוא", לפי שבזה מוסבר החילוק בין "נתק", שהוא נגע, לבין "ימרט ראשו"³⁴:

מי שנשרו שערותיו באמצע ראשו ויש שערות המקיפות את המקום מכל צד, הרי זה ענין של "חולי" במקום, ועל כן זהו "נגע" – "נתק"; אבל מי שנמרט כל השיער באחד מצדדי ראשו, "קרח הוא" – זהו טבעו של האדם, "כי טבעי בני אדם רבים שיקרח להם מיעוט השער בצדדי הראש לאחור או לפנים ואין הנתוק בהם חולי אחר אלא הרי הוא כשאר הגוף"³⁵, ועל כן "טהור הוא".

אבל לפי פירוש רש"י שאין זה החילוק בין נתקין ובין "כי ימרט ראשו", דרוש ביאור – מדוע מוסיף הכתוב "קרח הוא (טהור הוא)"?

ולכן מפרש רש"י שהכתוב בא ללמדנו לא (רק) טהרה מטומאת נתקין, שאינו נידון בסימני ראש וזקן כו', אלא (גם) בעיקר שהוא נידון בסימני נגעי עור בשר, כדלקמן.

ה. החילוק בין ב' הדעות הנ"ל בנוגע לנתקין הריהו חילוק בעצם גדר הנתק – אם הנתק נבדל מנגע עור בשר רק בנוגע למקום הנגע, או שהוא סוג אחר של נגע. ומזה – נפקא מינה לגבי קרחת וגבחת.

בתחלת פרשת נתקים כתיב³⁶, ואיש

(34) ראה רמב"ן שם.

(35) ל' הרמב"ן שם. וראה בהנסמן לקמן

הערה 44.

(36) יג, כט.

(37) להעיר מהגירסא בכמה כתי" רש"י

(שת"ף): שאינו נדון בכלל ראש וזקן.

לכן ומחי' ופשויון": בזה כוונתו להדגיש שמה שנידון בסימני נגעי עור בשר אינו רק מצד הדין (שכן ילפינן מפסוק, ש"נדון . . בסימני נגעי עור בשר"), אבל זהו סוג נגע אחר – אלא דבר אחד הוא: כיון שגדר "מקום שער" אין כאן, חלים עליו ממילא גדרי נגע במקום עור בשר.

אימתי נדון בטומאה (בסימני נגעי עור בשר) – אלא אליבא דרש"י מלמדנו הפסוק כאן דבר אצט: "קרח הוא טהור הוא" – מאחר ש"קרח הוא", נמצא שאין זה "מקום שער", וממילא "טהור מטומאת נתקין שאינו נידון בסימני ראש וזקן שהם מקום שער אלא בסימני נגעי עור בשר בשער לבן כו"³⁸.

ו. ע"פ כל הנ"ל יובן גם החילוק בין שיטת רש"י לשיטת הרמב"ם – אם מה שקרחת וגבחת אינן מקום שער הוא טעם לכך ששער לבן לא יהא שם סימן טומאה:

[משא"כ ע"ד ההלכה, שה"נתק" הוא סוג אחר בנגעים (ש"נתק משם השער") – היינו שנגעים שבמקום הבשר הם סוג אחד, ושבראש וזקן סוג שני – הנה מן הלשון "קרח הוא" למדנו רק שאם "ימרט ראשו" אין שם דין "נתק"; ואחר כך מחדש הכתוב שישנו עוד סוג של נגעים – קרחת וגבחת, וכנ"ל (ס"ב) מתורת כהנים שזהו "דבר הלמד מענינו . . כשהוא אומר וכי יהי בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם . . שאינו טהור מכל טומאה אלא מטומאת נתקים בלבד" – היינו שאלמלא הפסוק להלן הי' מקום לומר שבקרחת וגבחת אין דין נגע כלל³⁹].

לדעת רש"י, "קרח הוא" (שאינו "מקום שער") שולל רק שאינו "מקום שער" כראש וזקן⁴⁰, אבל לא גרע משאר חלקי הגוף (עור הבשר). ועל כן אין זה טעם ששער לבן לא יהא סימן טומאה – אלא הוא כשאר הגוף ממש, שאינו "מקום שער" כראש וזקן, ושיער לבן הוא סימן טומאה בו.

ועפ"ז מובן מה שממשיך רש"י ואומר בפירושו גם את הסימנים "בשער

אבל שיטת הרמב"ם היא – כמו שפסק בהלכות טומאת צרעת⁴¹ – ש"נגעי הראש והזקן הוא שיפול השיער שבהן מעיקרו וישאר מקום השיער פנוי וזה הוא הנקרא נתק . . בין וכו"⁴², היינו ש"נתק" (נגעי הראש והזקן) הוא סוג נגע אחר⁴³.

(38) לפ"ז מה שהתורה הוצרכה להמשיך ולפרש בפ"ע, וכי יהי בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם גו", לפרט מראות הנגע בקרחת וגבחת – אולי יש לומר, כי במציאות מראה העור דקרחת וגבחת אינה בשווה ממש למראה עור בשר. ועצ"ע.

(40) ועוד י"ל: שער לבן גם בעור הבשר אינו ענין שבא בטבע. וראה פרש"י פרשתנו יג, ג בסופו: ששער לבן סימן טומאה גזירת הכתוב הוא.

(39) ועד"ז בתוכ' פרשתנו (הנ"ל בפנים ריש סעיף ג) צרעת מלמד שטמא כו', היינו שלמדתי מנגעי עור בשר שגם קרחת מטמא בסימנים אלו, אבל מצ"ע הי' למדין דהוי סוג נגע אחר. וכן מוכח להבירייתא דר"י הנ"ל (פסקא ה) "דבר הלמד מענינו". וראה שם פסקא ג. וראה בכל הנ"ל במפרשי התו"כ שם.

(41) רפ"ח.

(42) וכתבו בפרק בפ"ע לאחרי כל הפרטי דינים בדיני בהרת, וספק בהרת כו' (שבפרק ו"ז). וראה לקמן סעיף ז.

(43) וכן מפורש בדבריו שם פט"ז הי'

הבשר סתם (ועל כן זוהי „פרשה“ נפרדת בנגעים, סוג נגע בפני עצמו).

וממילא מובן שסוג הטומאה במקומות „שאינן בהן שיער“, אין בו ענין של „שער לבן“ (אפילו כאשר צומחות שם שערות בפועל).

בסגנון אחר: מאחר ש„קרח הוא“ שולל (לא רק „מקום שער“ כראש וזקן, אלא) שיער בכלל, „אין בהן שיער“ – לפיכך אם צמח שער אצל „קרח“, הרי השער הלבן כאילו אינו שייך למקום זה; וממילא אין הגדרים והדינים האמורים ב„שער“ שייכים בקרחת וגבחת.

ז. אע"פ שלדעת הרמב"ם גם קרחת וגבחת נבדלות מנגעי עור הבשר, מכל מקום קבע מקומם יחד עם שאר נגעי עור הבשר (וגם המציאות וסימני הנגע שווים בהם – „שהראש או הזקן שנקרחו כעור הבשר לכל דבר אלא שאין מטמאין בשיער לבן“⁴⁷).

ולגבי מה מדגיש הרמב"ם שמדובר סוג אחר של נגע – לגבי נתקין, נגעי הראש והזקן, שכותבם בפרק בפני עצמו בסוף כל נגעי אדם⁴⁸.

ויש לומר ההסברה בזה והביאור בחילוק בין דעת רש"י ודעת הרמב"ם בזה ע"פ טעמי המצוות:

דבברי רז"ל⁴⁹ נמנו כמה עבירות שעליהן „נגעים באים“.

(47) רמב"ם שם פ"ה ה"א.

(48) וכן בסוף הל' טומאת צרעת שם מפרש רק ב' סוגי נגעים בנגעי אדם, „שאינן דומים זל"ז“: שהרי לובן עור האדם קרוי צרעת ונפילת קצת שיער הראש או הזקן קרוי צרעת (וממשך) ושינוי עין הבגדים או הבתים קרוי צרעת.

(49) ערכין טז, א (על שבעה דברים). ויק"ר

ומה שקרחת וגבחת מטמאות בנגעים – אין זה ענין שבדרך ממילא (כלשיטת רש"י), שכיון שאין שם שערות הרי זה (בדרך ממילא) כעור הבשר – אלא תחלה צריך לחול עליו גדר של „קרח הוא“ ש„אינה ראוי לגדל שער“⁴⁴ (או שפעולות האדם השירו שערו „אע"פ שראוי לגדל לאחר זמן הואיל ואבד כל שיער ראשו עתה הרי זה נקרא קרח או גבח“⁴⁴), ואזי יש לימוד מיוחד ש„הקרחת והגבחת מטמאות“ כעור הבשר, כמו שהביא הרמב"ם⁴⁵, שנאמר בהן כמראה צרעת עור בשר“ (ולא כשיטת רש"י שהדבר ידוע מתיבות „קרח הוא“ גופא).

כלומר: לדעת הרמב"ם, נגעי קרחת וגבחת אינם מאותו סוג כנגעי עור הבשר⁴⁶.

וזהו שמבאר הרמב"ם – „ולפי שאין בהן שיער אין השיער הלבן סימן טומאה“: מאחר שגדר הקרחת והגבחת הוא „אין בהן שיער“ – היינו לא זו בלבד שאינן „מקום שער“ כראש וזקן (אך יש בהן שער כדרך עור הבשר שבשאר חלקי הגוף) – אלא שאין בהם שער כלל, אפילו לא כפי שיש בעור

בתחלתה. ולהעיר מצפצי"ל הל' כלאים פ"ה הל"א (כג, ד): לשיטת רבינו נתק ונגעיו אינו בגדר נגעים רק הוא דין.

(44) לשון הרמב"ם שם פ"ה ה"ח. וראה כס"מ שם. תוי"ט נגעים פ"ה מ"ד ד"ה הקרחת.

(45) שם ה"ט.

(46) ראה כסף משנה לרמב"ם שם פ"ה ה"ח. ומ"ש בכס"מ רפ"ח שם „ולפי זה קרחת וגבחת ונתק אחד הוא“ – כבר הקשה ע"ז בתוי"ט שם קרבן לסופו.

האדם הוא רק „שיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע“⁵⁶, קשורים הנגעים לעור הבשר שבגוף; אבל כאשר הדבר מביאו „לדבר באלקים וכופרין בעיקר“, ענין השייך לדעות – אזי באים נגעים בראשו (וזקנו) – נתק.

ח. ועפ"ז יש לבאר את החילוק בין דעת רש"י והרמב"ם: לדעת רש"י נגעים באים על לשון הרע וגסות הרוח, ואף ששני דברים הם, הרי הם באותו סוג – חטא שהוא (בעיקר) כלפי חבריו; ועל כן נוקט רש"י שנגעי הראש והזקן – נתקים – אינם סוג בפני עצמו, אלא „כך שמו של נגע שבמקום שער“.

אבל לדעת הרמב"ם, שנגעי הראש קשורים לכפירה בעיקר – הרי זה סוג נפרד לגמרי מן הנגעים שבעור בשר הבאים על לשון הרע.

ועל כן הבדיל הרמב"ם את נגעי הראש כסוג נגע בפני עצמו, ובפרק בפני עצמו בסוף כל נגעי אדם, מאחר שהוא (במידה מסוימת) נבדל בחומריותו מנגעים אחרים שבעור הבשר.

וע"י הלימוד בפרשת נגעים שבתורה שבכתב ובתורה שבעל פה – הרי זה גופא מעורר לזהירות מן העבירות שנגעים באים עליהן, זהירות בתכלית, עד שהדבר מביא לעשיית ההיפך מהנ"ל – כסיום הרמב"ם בלימוד הלכות אלו – „שיחת כשרי ישראל“⁵⁷ ש„אינה“⁵⁸ אלא בדברי תורה

ואע"פ שעבירות אלו הן הסיבה לכל סוגי הנגעים, מצינו במפרשי התורה⁵⁰ שכמה מן העבירות קשורות לסוג מסוים של נגעים (שהרי יש חילוקים במראות הנגעים ובפרטי הנגעים, נגע עור בשר שחין מכוה נתק וכו').

והנה בפירוש רש"י על התורה⁵¹ הביא רק ב' ענינים שנגעים באים עליהם: „הנגעים באין על לשון הרע“⁵², „הנגעים באין על גסות הרוח“.

ויש לומר שאלו הם ב' הסוגים בנגעים – נגעי עור בשר, ונגע במקום שער – נגעי הראש והזקן:

„לשון הרע“, שהוא „מעשה פטפוטי דברים“⁵³, ענין חיצוני באדם, גורם נגעים בשאר חלקי הגוף בעור הבשר, שהיא מדרגה נמוכה באדם; „גסות הרוח“, שהוא ענין הקשור ל„מקום“ פנימי יותר באדם, פוגע במקום גבוה של האדם – בראש⁵⁴ (או בזקן).

והרמב"ם הזכיר⁵⁵ בנוגע לנגעים רק ענין זה שהם באים מחמת לשון הרע, וביאר את החטא שבזה, שסוף-סוף מביא החטא בדיבור „לדבר באלקים וכופרין בעיקר“.

ועפ"ז יש לומר שזהו החילוק לדעת הרמב"ם בין נגע עור בשר בכלל לנגעי הראש והזקן – נתק: כל זמן שחטא

100

פ"ז, ג (על עשרה דברים). במדבר פ"ז, ה (על י"א דברים. ועד"ז בוח"ג רז, א). ובכ"מ.

(50) ראה אלשיך וש"ך עה"ת פרשתנו. ועוד.

(51) מצורע יד, ד.

(52) וראה גם פרש"י פרשתנו יג, מו.

(53) פרש"י מצורע שם.

(54) וכ"ה באלשיך סוף פרשתנו יג, כד. (מ)

צדצעת הראש (נתק) היא על גסות הרוח.

(55) סוף הל' טומאת צרעת.

(56) רמב"ם שם.

(57) ל' הרמב"ם שם בסופו.

(58) להעיר מעירובין נד, ב.

וחכמה לפיכך הקב"ה עוזר על ידן ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ומזכה אותן בה שנאמר⁵⁹ אז נדברו ויראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע

(נושיחת ש"פ תזריע תשד"נ)

(59) מלאכי ג, טז. – וראה שם שבא בהיפך יראי הוי' גוי' ועד"ז באבות פ"ג מ"ב. – ובזח"ב מהאומרים „שוא עבוד אלקים גוי' ד, אז נדברו (ריז, א): מלין דאורייתא כו' חכמה דשמי'.

